

ب - چون ممکن است که کشف جرم و رجوع بسواقی متهم در محلی که اقامت دارد سهل تر و آسانتر باشد باین جهت بمقامات قضائی محل اقامت متهم نیز صلاحیت رسیدگی داده شده است .

ج - مقامات قضائی محلی هم که در حوزه آنها متهم دستگیر شده است صالح برای رسیدگی باتهام او میباشد زیرا در نزد متهمی که دستگیر شده است ممکن است دلائل مربوط باتهام او یافت شود که به ثبوت جرم کمک نماید، ولی محلی که متهم برای ارتکاب جرمی در آنجا توقیف شده موجب صلاحیت مقامات قضائی آن محل برای تعقیب و رسیدگی باتهام دیگر متهم ~~که~~ توقیف آن مربوط به آن اتهام نبوده است نمیشود .

قاعده صلاحیت محلی مستثنیاتی هم دارد از قبیل مواردی که جرم در خارج از مملکت ارتکاب شده باشد و یا دیوان تمیز پس از نقض حکم رسیدگی را بدادگاه محلی که جرم در آن وقوع نیافته است ارجاع کند و یا اینکه دیوان مزبور از نقطه نظر حفظ امنیت عمومی و یا تأمین بیطرفی کامل در قضاوت متهم، رسیدگی را بحوزه غیر از محل حوزه وقوع جرم احاله می نماید که در این موارد صلاحیت محلی مقامات قضائی که جرم در حوزه آنها واقع شده است رعایت نمیشود .

صلاحیت بموجب قوانین ایران - قواعد عمومی و اصول کلی که راجع بصلاحیت بیان شد در قوانین خود ما هم مراعات میشود یعنی هر دادگاهی در حدودیکه قانون به آن صلاحیت داده حق رسیدگی بدعاوی را دارد و بعلاوه قوانین راجع بصلاحیت از قوانین مربوط به نظم عمومی است و بدین جهت هر قاضی نسبت به موضوعیکه در نزد او مطرح است قبل از هر چیز باید صلاحیت خود او برای رسیدگی به آن موضوع محرز و مسلم باشد، تا بتواند رسیدگی نماید، و اصحاب دعوا هم میتوانند در هر حالی بصلاحیت قاضی و دادگاه ایراد نمایند و باید بدو بایراد مزبور رسیدگی شود .

هر دادگاه خود عهده دار قضاوت راجع به صلاحیت خود میباشد، چنانکه این مطلب در ماده ۴۶ قانون آیین دادرسی مدنی که عیناً نقل میشود تصریح شده است (تشخیص صلاحیت یا عدم صلاحیت هر دادگاه نسبت بدعوائی که بآن رجوع شده

است باخود آن دادگاه است) و بموجب ماده ۲۰۱ قانون اصول محاکمات جزائی قوانین محاکمات حقوقی راجع به اختلاف در صلاحیت در امور جزائی بایستی رعایت و بنابراین بموجب ماده ۴۶ قانون اصول محاکمات حقوقی این اصل کلی که تشخیص صلاحیت و عدم صلاحیت هر دادگاهی باخود آن دادگاه میباشد در قوانین ما هم پیش بینی شده است.

اختلاف در صلاحیت - بعضی از مواد قانون اصول محاکمات جزائی مرجع حل اختلاف تعیین شده است ولی بموجب ماده ۲۰۱ قانون مزبور برای اختلافاتی که در موضوع صلاحیت بین محاکم حاصل میشود، مطابق قوانین محاکمات حقوقی باید رفتار شود، و به این جهت ما مواد اصول محاکمات جزائی و حقوقی را در این موضوع مطالعه خواهیم کرد.

اختلاف در صلاحیت در صورتی حاصل میشود که دو دادگاه دادگستری و یا دادگاه دادگستری و مراجع غیر دادگستری هر دو خود را صالح برای رسیدگی بدانند و یا هر دو از خود نفی صلاحیت نمایند (ماده ۴۷ قانون آیین دادرسی مدنی).

بموجب قسمت اخیر ماده ۳۸ قانون اصول محاکمات جزائی حل اختلاف بین مستظن و مدعی العموم راجع به صلاحیت محلی در محاکم ابتدائی بعمل می آید و بموجب همین ماده اگر بین مدعی العموم و مستظن در صلاحیت مستظن دادگستری و مستظن نظامی اختلاف حاصل شود حل آن با محکمه استیناف است.

مرجع صالح برای رفع اختلاف بین محاکم دادگستری و محاکم نظامی بموجب ماده ۲۰۴ قانون اصول محاکمات جزائی، دیوان تمیز است، و این موضوع در ماده ۵۴ قانون دادرسی مدنی نیز تصریح شده و بعلاوه بموجب ماده نامبرده در صورتیکه بین دادگاههای دادگستری با اداره دولتی، اختلاف حاصل شود، مرجع حل آن دیوان تمیز میباشد و از مطالعه در این ماده معلوم میشود که اختلاف در وظیفه نیز بین محاکم قضائی و ادارات دولتی در قانون ما پیش بینی شده است.

در صورتیکه بین دو دادگاه بخش (محکمه صالح) اختلاف حاصل شود و هر دو در حوزه يك دادگاه شهرستان باشند.